Izvađeno iz:
Rječnik biblijske teologije, Xavier Leon-Dufour, Kršćanska sadašnjost, Zagreb,1993.

U rječniku se koriste biblijski citati (samo kratice iz pokoncilske Biblje u izdanju Kršćanske sadašnjosti).

Biblijski tekstovi preuzeti su iz internetskog izdanja Velike biblijske konkordancije:
http://www.intratext.com/IXT/SCR0002/_P1.HTM

Tekst iz rječnika je napisan **podebljanim ili masnim slovima.**

U rječniku i u Bibliji se koristi ime Jahve koje je ovdje zamijenjeno imenom Gospodin.

Ja sam vrata. Kroza me tko uđe, spasit će se: i ulazit će i izlaziti i pašu nalaziti (Iv 10,9)

slika izrađena u generatoru slika: https://stablediffusionweb.com

SPAS

Ideja spasa (grč *sozo* i izvedenice) izražava se u hebrejskom čitavom skupinom korijena od kojih se svi vezuju uz temeljno iskustvo: biti spašen, tj. izbavljen iz pogibelji koja je prijetila propašću. Već prema naravi pogibelji, spasiteljski je čin srodan sa zaštitom, oslobođenjem, otkupom, ozdravljenjem i spasom, s pobjedom, sa životom, mirom... Objava polazi upravo od takva iskustva i služi se istim izrazima koji to iskustvo izražavaju kad tumači jedan od najbitnijih vidova Božjeg djelovanja ovdje na zemlji: Bog spašava ljude, Krist je naš spasitelj (Lk 2,11),

(Lk 2,11)
(11) Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist, Gospodin.

evanđelje donosi spas svakomu koji uzvjeruje (Rim 1,16).

(Rim 1,16)
(16) Ne stidim se, uistinu, evanđelja: ono je snaga Božja na spasenje svakomu tko vjeruje - Židovu najprije, pa Grku.

Posrijedi je dakle ključan naziv u biblijskom jeziku; ali kraj njegovih konačnih odjeka ne smijemo zaboraviti onaj polagani proces kojim se on razrađivao.

STARI ZAVJET

I. BOŽJE SPASENJE U POVIJESTI I U ESHATOLOGIJI

Predodžba Boga koji spašava svoje vjernike zajednička je svim religijama. U Starom zavjetu to je vrlo obična i stara tema, kako to pokazuju vlastita imena složena s korijenom "spasiti" (Jošua, Izaija, Elizej, Hošea - da navedemo samo najvažniji korijen *jaša*). Ali povijesno iskustvo Božjeg naroda podaje mu osebujno obojenje kojim se djelomično razjašnjava njegova uporaba u proročkoj eshatologiji.

1. ***Povijesno iskustvo.*** **- Kad se Izrael nađe u nekom opasnom razdoblju i kad ga Bog iz njega izbavi, bilo providnosnim stjecajem okolnosti, pa i samim čudom, ili tako što mu pošalje ljudskog vođu koji ga vodi k pobjedi, tada on doživljava "spas Božji". Klasičan je za to primjer kad Sanherib opsjeda Jeruzalem: Asirski kralj izaziva Gospodina da spasi Izrael (2 Kr 18,30-35);**

2 (Kr 18,30-35)
(30) Neka vas Ezekija ne hrabri pouzdanjem u Gospodina govoreći: Gospodin će nas sigurno izbaviti, ovaj grad neće pasti u ruke kralju asirskom.' (31) Ne slušajte Ezekije, jer ovako veli asirski kralj: 'Sklopite mir sa mnom, predajte mi se, pa neka svaki od vas jede plodove iz svoga vinograda i sa svoje smokve i neka pije vode iz svojega studenca (32) dok ne dođem i ne odvedem vas u zemlju kao što je vaša, u zemlju pšenice i mošta, u zemlju kruha i vinograda, u zemlju ulja i meda da biste živjeli i da ne pomrete. Ne dajte da vas Ezekija zaludi govoreći vam: Gospodin će vas izbaviti.' (33) Jesu li bogovi drugih naroda izbavili svoje zemlje iz ruku asirskoga kralja? (34) Gdje su bogovi hamatski i arpadski, gdje su bogovi sefarvajimski, henski i ivski, gdje su bogovi samarijski da izbave Samariju iz ruke moje? (35) Koji su među svim bogovima tih zemalja izbavili svoju zemlju

iz moje ruke da bi Gospodin izbavio Jeruzalem iz ruke moje?"

Izaija obećava spas (2 Kr 19,34; 20,6); i Bog doista spašava svoj narod.

(2 Kr 19,34)
(34) Grad ću ovaj štitit, spasiti ga, sebe radi i rad sluge svoga Davida."

(2 Kr 20,6)
(6) Dodat ću tvome vijeku još petnaest godina. Izbavit ću tebe i ovaj grad iz ruku asirskoga kralja; zakrilit ću ovaj grad radi sebe i sluge svoga Davida.'"

Sveti pak povjesničari ističu mnogostruka iskustva te vrsti u prošlosti. Bog je spasio Davida (a to znači: dao mu je pobjedu) kamo je god išao (2 Sam 8,6.14; 23,10.12).

(2 Sam 8,6.14)
(6) Postavio je namjesnike u Damaščanskom Aramu. Tako Aramejci postadoše Davidovi podanici i moradoše mu plaćati danak. Gospodin je davao pobjedu Davidu kuda je god išao.
(14) I postavi upravitelje u Edomu, i svi Edomci postadoše podanici Davidovi. I kuda je god David išao, Gospodin mu davaše pobjedu.

(2 Sam 23,10.12)
(10) Ali se on čvrsto držao i udarao Filistejce dok mu se ruka nije ukočila i ostala kao prirasla uz mač. Gospodin je dao veliku pobjedu u onaj dan, pa se vojska vratila za Eleazarom, ali samo da pokupi plijen.
(12) Tada je on stao usred polja i obranio ga i potukao Filistejce. Tako je Gospodin dao veliku pobjedu.

Davidovom je rukom spasio svoj narod iz ruku njegovih neprijatelja (2 Sam 3,18),

(2 Sam 3,18)
(18) Učinite to sada, jer je Gospodin rekao o Davidu ovo: 'Rukom svoga sluge Davida izbavit ću svoj narod Izraela iz ruke filistejske i iz ruku svih njegovih neprijatelja.'"

kao što ga je već ranije spasio Šaulovom (1 Sam 11,13),

(1 Sam 11,13)
(13) Ali Šaul odgovori: "Neka se ne pogubi u ovaj dan nitko, jer je danas Gospodin izvojevao pobjedu u Izraelu."

Samuelovom (1 Sam 7,8),

(1 Sam 7,8)
(8) I zamoliše sinovi Izraelovi Samuela: "Ne prestaj vapiti za nas Gospodinu, Bogu našemu, da nas izbavi iz ruke Filistejaca."

Samsonovom (Suci 13,5),

(Suci 13,5)
(5) Jer, zatrudnjet ćeš, evo, i rodit ćeš sina. I neka mu britva ne prijeđe po glavi, jer će od majčine utrobe dijete biti Bogu posvećeno - bit će nazirej Božji i on će početi izbavljati Izraela iz ruke

Filistejaca."

Gideonovom (Suci 6,14),

(Suci 6,14)
(14) Gospodin se tad okrenu prema njemu i reče mu: "Idi s tom snagom u sebi i izbavit ćeš Izraela iz ruke Midjanaca. Ne šaljem li te ja?

rukom svih sudaca (Suci 2,16.18).

(Suci 2,16.18)
(16) Tada im Gospodin stade podizati suce da ih izbavljaju iz ruku onih koji su ih pljačkali.
(18) Kada im je podizao suce, Gospodin bijaše sa svakim sucem te ih izbavljaše iz ruku njihovih neprijatelja za svega vijeka sučeva, jer se sažalilo Gospodinu koliko su uzdisali pod jarmom onih koji su ih ugnjetavali.

A naročito je u vrijeme izlaska spasio Izrael, otkupljujući ga i oslobađajući ga (Izl 14,13; usp. Iz 63,8 sl; Ps 106.8.10.21).

(Izl 14,13)
(13) "Ne bojte se!" - reče Mojsije narodu. "Stojte čvrsto pa ćete vidjeti što će vam Gospodin učiniti da vas danas spasi: Egipćane koje danas vidite nikad više nećete vidjeti.

(Iz 63,8 sl)
(8) Reče: "Dosta, oni su narod moj, sinovi koji se neće iznevjeriti!" I on im posta Spasiteljem u svim njihovim tjeskobama. (9) Nije slao poslanika ni anđela nego ih je sam spasio. U svojoj ljubavi i samilosti sam ih je otkupio, podigao ih i nosio u sve dane od davnine.

(Ps 106,8.10.21)
(8) Al' on ih izbavi rad' imena svoga da pokaže silu svoju.
(10) Iz ruku mrzitelja njih izbavi, oslobodi iz ruku dušmana.
(21) Zaboraviše Boga, koji ih izbavi u Egiptu znamenja čineći

A ako zađemo dublje u prošlost, u vrijeme prije tog najvažnijeg iskustva, vidimo kako spašava sinove Jakovljeve posredstvom Josipa (Post 45,5),

(Post 45,5)
(5) Ali se nemojte uznemirivati i prekoravati što ste me ovamo prodali; jer Bog je onaj koji me pred vama poslao da vas održi u životu.

Kako spašava Lotov život (Mudr 10,6),

(Mudr 10,6)
(6) Kad su bezbožnici izgibali, ona je izbavila pravednika koji je bježao od ognja što je s neba pao na pet gradova.

kako spašava Nou u vrijeme potopa (Mudr 10,4; usp. Post 7,23)...

(Mudr 10,4)
(4) I kad je zemlju zbog njega potop stigao, opet ju je mudrost spasila brodeći s pravednikom na

krhkom drvetu.

(Post 7,23)
(23) Istrijebi se svako biće s površja zemaljskog: čovjek, životinje, gmizavci i ptice nebeske, sve se izbrisa sa zemlje. Samo Noa ostade i oni što bijahu s njim u korablji.

Shvatljivo je stoga što se u svakoj velikoj pogibli Izrael okreće prema Gospodinu "da bi se spasio" (Jr 4,14) i što se žali ako se spas na koji je računao ne zbude (Jr 8,20).

(Jr 4,14)
(14) Operi opačinu sa srca svoga, Jeruzaleme, da bi se spasio. Dokle će se u grudima tvojim misli zločinačke gnijezditi?

(Jr 8,20)
(20) Žetva prođe, minu ljeto, a mi nismo spašeni!"

On zna da osim njegova Boga nema drugog spasitelja (Iz 43,11; usp 47,15; Hoš 13,4)

(Iz 43,11)
(11) Ja, ja sam Gospodin, osim mene nema spasitelja.

(Iz 47,15)
(15) Takvi će ti biti vrači tvoji, oko kojih si se trudila od mladosti! Poći će svaki svojim putem, i nikog neće biti da te spasi."

(Hoš 13,4)
(4) A ja sam Gospodin, Bog tvoj sve od zemlje egipatske: drugog Boga osim mene ne ljubi! Osim mene nema spasitelja.

i, misleći na spasavanje u prošlosti, rado ga u tu svrhu zaziva (usp. 63,8; 1 Mk 4,30). (Trebalo bi pisati Iz 63,8 - napomena Milan Kušnjačić).

(Iz 63,8)
(8) Reče: "Dosta, oni su narod moj, sinovi koji se neće iznevjeriti!" I on im posta Spasiteljem u svim njihovim tjeskobama.

(1 Mk 4,30)
(30) Kad vidje tu silnu vojsku, pomoli se ovako: "Blagoslovljen da si, spasitelju Izraela, ti koji si satro juriš diva rukom svoga sluge Davida i koji si filistejsku vojsku predao u ruke Šaulova sina Jonate i njegova štitonoše.

U samoj toj povijesti vidimo, istina, kako se u mnogim slučajevima ocrtava providnostan zakon čije će se posljedice očitovati u okviru eshatologije: u pogibeljima što ih je izazvao ljudski grijeh samo se ostatak spašava (npr. Noa u vrijeme potopa). Ostvarivanje spasenja uvijek je popraćeno Božjim sudom i pravednici bivaju odijeljeni od grešnika.

2. *Eshatološka obećanja.* - Upravo u času velike svenarodne kušnje Izrael s najviše pouzdanja gleda prema Bogu koji će ga spasiti (usp. Mih 7,7).

(Mih 7,7)

(7) A ja, prema Gospodinu ja sam zagledan, čekam na Boga koji spasava, Bog moj mene će uslišati.

Njegov naslov Spasitelja postaje mišlju vodiljom proročke eshatologije (Sef 3,17; Iz 33,22; 43,3; 45,15.21; 60,16; Bar 4,22),

(Sef 3,17)
(17) Gospodin, Bog tvoj, u sredini je tvojoj, silni spasitelj! On će se radovati tebi pun veselja, obnovit će ti svoju ljubav, kliktat će nad tobom radosno

(Iz 33,22)
(22) Jer Gospodin je sudac naš, Jahve naš vojvoda, Gospodin je kralj naš - on će nas spasiti.

(Iz 43,3)
(3) Jer ja sam Gospodin, Bog tvoj, Svetac Izraelov, tvoj spasitelj. Za otkupninu tvoju dajem Egipat, mjesto tebe dajem Kuš i Šebu.

(Iz 45,15.21)
(15) Doista ti si Bog skriveni, Bog Izraelov, Spasitelj.
(21) Objavite, iznesite svoje dokaze, svjetujte se zajedno: tko je to od davnine navijestio i od tada prorekao? Nisam li ja, Gospodin? Nema drugoga boga do mene; Boga pravednog i Spasitelja osim mene nema.

(Iz 60,16)
(16) Ti ćeš sisati mlijeko naroda, sisat ćeš grudi kraljeva. I znat ćeš da sam ja, Gospodin, Spasitelj tvoj, Silni Jakovljev, tvoj Otkupitelj.

(Bar 4,22)
(22) Jer u Vječnog se uzdam, on će vas spasiti; od Svetoga očekujem radost: uskoro na vas će se smilovati, Vječni, Spasitelj vaš.

i proročanstva o "svršetku vremena" pod raznim vidovima opisuju konačni spas Izraela. Gospodin će, kaže Jeremija, spasiti svoj narod vraćajući ga u svoju zemlju (Jr 31,7) i šaljući mu Kralja - Mesiju (Jr 23,6).

(Jr 31,7)
(7) Jer ovako govori Gospodin: "Kličite od radosti Jakovu, pozdravite burno prvaka naroda! Neka se ori vaš glas! Objavite slavopojkom: Gospodin spasi narod svoj, Ostatak Izraelov!

(Jr 23,6)
(6) U njegove će dane Judeja biti spašena i Izrael će živjeti spokojno. I evo imena kojim će ga nazivati: 'Gospodin, Pravda naša.'

Gospodin će, kaže Ezekiel, spasiti svoje ovce vrativši ih na dobru pašu (Ez 34,22); (trebalo bi pisati Ez 34,22 sl. - napomena Milan Kušnjačić).

(Ez 34,22 sl)
(22) Ja ću izbaviti ovce svoje da više ne budu plijenom i sudit ću između ovce i ovce. (23) Postavit ću im jednoga pastira koji će ih pasti, slugu svoga Davida: on će ih sam pasti i bit će im pastir,

spasit će svoj narod od svih njegovih ljaga darom svoga Duha (Ez 36,29).

(Ez 36,29)
(29) Izbavit ću vas od svih vaših nečistoća i dozvat ću žito i umnožiti ga, i nikad vas više neću izvrći gladi.

Poruka utjehe i srodna književnost stalno dozivlju u pamet Boga koji dolazi spasiti svoj narod (Iz 35,4) i, osim Izraela, svu zemlju (Iz 45,22).

(Iz 35,4)
(4) Recite preplašenim srcima: "Budite jaki, ne bojte se! Evo Boga vašega, odmazda dolazi, Božja naplata, on sam hita da nas spasi!"

(Iz 45,22)
(22) Obratite se k meni da se spasite, svi krajevi zemlje, jer ja sam Bog i nema drugoga!

Spas je bitan čin njegove pobjedonosne pravednosti (usp. Iz 63,1);

(Iz 63,1)
Tko je taj što dolazi iz Edoma, iz Bosre, u haljinama crvenim? Tko je taj što veličanstveno odjenut pun snage korača? - Ja sam to koji naučavam pravdu, velik kad spasavam!

da taj čin ostvari, poslat će svoga Slugu (Iz 49,6.8).

(Iz 49,6.8)
(6) I reče mi: "Premalo je da mi budeš Sluga, da podigneš plemena Jakovljeva i vratiš Ostatak Izraelov, nego ću te postaviti za svjetlost narodima, da spas moj do nakraj zemlje doneseš."
(8) Ovako govori Gospodin: "U vrijeme milosti ja ću te uslišiti, u dan spasa ja ću ti pomoći. Sazdao sam te i postavio za Savez narodu, da zemlju podignem, da nanovo razdijelim baštinu opustošenu,

Tako par "pravednost i spas" sve više postaje tehničkom oznakom njegova eshatološkog djela, obećanoga i unaprijed s oduševljenjem pozdravljenoga (Iz 46,13; 52,7-10; 56,1; 59,17; 61,10; 62,1).

(Iz 46,13)
(13) Primičem svoju pobjedu, nije više daleko, spasenje moje zakasniti neće. Na Sion ću spas staviti, u Izraela svoju slavu."

(Iz 52,7-10)
(7) Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir, nosi sreću, i spasenje
naviješta govoreć Sionu: "Bog tvoj kraljuje!" (8) Čuj, stražari ti glas podižu, zajedno svi kliču od
radosti, jer na svoje oči vide gdje se na Sion vraća Gospodin. (9) Radujte se, kličite, razvaline
jeruzalemske, jer je Gospodin utješio narod svoj i otkupio Jeruzalem. (10) Ogolio je Gospodin svetu
svoju mišicu pred očima svih naroda, da svi krajevi zemaljski vide spasenje Boga našega.

(Iz 56,1)
Ovako govori Gospodin: "Držite se prava i činite pravdu, jer će uskoro doći moj spas i objaviti se moja pravednost."

(Iz 59,17)

(17) Pravednost je obukao k'o oklop, stavio na glavu kacigu spasenja. Osvetom se odjenuo k'o haljom, ogrnu se revnošću kao plaštem.

(Iz 61,10)
(10) Radošću silnom u Gospodinu se radujem, duša moja kliče u Bogu mojemu, jer me odjenu haljinom spasenja, zaogrnu plaštem pravednosti, kao ženik kad sebi vijenac stavi il' nevjesta kad se uresi nakitom.

(Iz 62,1)
Sionu za ljubav neću šutjeti, Jeruzalema radi neću mirovati dok pravda njegova ne zasine k'o svjetlost, dok njegovo spasenje ne plane k'o zublja.

Ali još više nego u povijesti Izraela, iskustvo tog spasenja bit će pridržano ostatku (Am 3,12; 5,15; 9,8; Iz 10,20 sl; 28,5): prije nego ono nastupi, Božji će se sud ostvariti ovdje na zemlji.

(Am 3,12)
(12) Ovako govori Gospodin: "Kao kad pastir istrgne dvije golijeni ili komadić uha iz lavljih ralja, tako će se istrgnuti sinovi Izraelovi koji sjede u Samariji na rubu počivaljke i na divanima."

(Am 5,15)
(15) Mrzite zlo, ljubite dobro, držite pravicu na gradskim vratima, pa će se možda Gospodin, Bog nad Vojskama, smilovat' ostatku Josipovu.

(Am 9,8)
(8) Gle, oči Gospodinove uprte su na grešno kraljevstvo, izbrisat će ga s lica zemlje. "Ipak neću sasvim zatrti dom Jakovljev" - riječ je Gospodnja.

(Iz 10,20 sl)
(20) U onaj dan: Ostatak Izraelov i preživjeli iz kuće Jakovljeve neće se više oslanjati na onoga koji ih bije, već će se iskreno oslanjati na Gospodina, Sveca Izraelova. (21) Ostatak će se vratiti, ostatak Jakovljev Bogu jakome.

(Iz 28,5)
(5) U onaj dan Gospodin nad Vojskama postat će kruna slave i sjajan vijenac Ostatku svoga naroda -

Opisi Dana Gospodnjega koji nastaju poslije izgnanstva pjevat će o radosti spasenja (Iz 12,2; 25,9)

(Iz 12,2)
(2) Evo, Bog je spasenje moje, uzdam se, ne bojim se više, jer je Gospodin snaga moja i pjesma, on je moje spasenje.

(Iz 25,9)
(9) I reći će se u onaj dan: "Gle, ovo je Bog naš, u njega se uzdasmo, on nas je spasio; ovo je Gospodin u koga se uzdasmo! Kličimo i veselimo se spasenju njegovu,

danog svima koji zazivaju ime Gospodnje (Jl 3,5),

(Jl 3,5)
(5) Svi što prizivaju ime Gospodnje spašeni će biti, jer će na brdu Sionu i u Jeruzalemu biti

spasenje, kao što Gospodin reče, a među preživjelima oni koje Gospodin pozove.

svima koji su upisani u njegovu Knjigu (Dn 12,1).

(Dn 12,1)
U ono će vrijeme ustati Mihael, veliki knez koji štiti sinove tvog naroda. Bit će to vrijeme tjeskobe kakve ne bijaše otkako je ljudi pa do toga vremena. U ono vrijeme tvoj će se narod spasiti - svi koji se nađu zapisani u Knjizi.

Napokon, aleksandrijska će mudrost opisivati spasenje pravednih u posljednji dan (Mudr 5,2).

(Mudr 5,2)
(2) Kad ga ugledaju, uzdrhtat će od silna straha, zapanjeni njegovim iznenadnim spasenjem.

Tako se ideja spasenja od teksta do teksta obogaćivala čitavim nizom popratnih tonova. Ona je povezana s Božjim kraljevanjem, istoznačna je s mirom i srećom (Iz 52,7),

(Iz 52,7)
(7) Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir, nosi sreću, i spasenje naviješta govoreć Sionu: "Bog tvoj kraljuje!"

s očišćenjem (Ez 36,29)

(Ez 36,29)
(29) Izbavit ću vas od svih vaših nečistoća i dozvat ću žito i umnožiti ga, i nikad vas više neću izvrći gladi.

i oslobođenjem (Jr 31,7).

(Jr 31,7)
(7) Jer ovako govori Gospodin: "Kličite od radosti Jakovu, pozdravite burno prvaka naroda! Neka se ori vaš glas! Objavite slavopojkom: Gospodin spasi narod svoj, Ostatak Izraelov!

Stoga njezin ljudski graditelj, eshatološki Kralj, zaslužuje naslov spasitelj (Zah 9,9 LXX),

(Zah 9,9)
Raduj se glasno, sionska kćeri! Kliči, jeruzalemska kćeri! Evo, tvoj kralj dolazi k tebi, pravedan i kao spasitelj, pun poniznosti. Jaše na magarcu, na magaretu, magaričinu mladu.

(Biblija: Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, Ivan Šarić, 2011. -napomena Milan Kušnjačić)

jer on će spasiti potlačene siromahe (Ps 72,4.13). Svi ti vidovi proroštva izravna su priprava na Novi zavjet. (trebalo bi pisati Ps 72,4.12 sl. -napomena Milan Kušnjačić

(Ps 72,4.12 sl)
(4) Sudit će pravo ubogim pučanima, djeci siromaha donijet će spasenje, a tlačitelja on će smrviti.
(12) On će spasiti siromaha koji uzdiše, nevoljnika koji pomoćnika nema;
(13) smilovat će se ubogu i siromahu i spasit će život nevoljniku

II. BOŽJI SPAS U MOLITVI IZRAELOVOJ

Na takvoj pozadini historijskog iskustva i proroštva, molitva Izraelova pridaje vrlo veliki značaj temi spasenja.

1. ***Sigurnosti vjere.*** **- Spasenje je Božji dar: to je temeljna sigurnost koja se može potkrijepiti pozivanjem na iskustvo osvojenja (Ps 44,4.7 sl).**

(Ps 44,4.7 sl)
(4) Mačem svojim oni zemlju ne zauzeše niti im mišica njihova donese pobjedu, već desnica tvoja i tvoja mišica i lice tvoje milosno jer si ih ljubio.
(7) U svoj se luk nisam pouzdavao, nit' me mač moj spasavao. (8) Nego ti, ti si nas spasio od dušmana, ti si postidio one koji nas mrze.

Beskorisno je držati se nekog preuzetnog pouzdanja u ljudske sile (Ps 33,16-19):

(Ps 33,16-19)
(16) Ne spasava kralja vojska mnogobrojna, ne spasava velika sila junaka. (17) Isprazno se od konja nadati spasenju, jačina njegova ne izbavlja. (18) Oko je Gospodnje nad onima koji ga se boje, nad onima koji se uzdaju u milost njegovu: (19) da im od smrti život spasi, da ih hrani u danima gladi.

spas pravednih dolazi od Gospodina (Ps 37,39 sl);

(Ps 37,39 sl)
(39) Od Gospodina dolazi spas pravednicima, on im je zaklon u vrijeme nevolje. (40) Gospodin im pomaže, on ih izbavlja: on će ih izbaviti od zlotvora i spasiti, jer u njemu traže okrilje.

on je sam spasenje (Ps 27,1; 35,3; 62,7)

(Ps 27,1)
Gospodin mi je svjetlost i spasenje: koga da se bojim? Gospodin je štit života moga: pred kime da strepim?

(Ps 35,3)
(3) Zavitlaj kopljem i presretni progonitelje moje, reci mojoj duši: "Ja sam tvoje spasenje."

(Ps 62,7)
(7) Samo on je moja hrid i spasenje, utvrda moja: neću se pokolebati.

To je naučavanje potkrijepljeno mnogobrojnim iskustvima. Koliko je ljudi Bog spasio iz pogibli kad su poviknuli k njemu (Ps 107,13.19.28; usp 22,6)!

(Ps 107,13.19.28)
(13) Tada zavapiše Gospodinu u svojoj tjeskobi i on ih istrže iz svih nevolja.
(19) Tada zavapiše Gospodinu u svojoj tjeskobi i on ih istrže iz svih nevolja.
(28) Tada zavapiše Gospodinu u svojoj tjeskobi i on ih istrže iz svih nevolja.

(Ps 22,6)
(6) k tebi su vikali i spasavali se, u tebe se uzdali, i postidjeli se nisu.

Mnoge molitve zahvaljivanja svjedoče o takvim događajima (npr. Ps 118,14):

(Ps 118,14)
(14) Gospodin je moja snaga i pjesma, on mi je spasitelj.

molitve ljudi spašenih iz pogibli (Ps 18,20),

(Ps 18,20)
(20) na polje prostrano izvede me, spasi me jer sam mu mio.

iz kušnje (Sir 51,11),

(Sir 51,11)
(11) I bi molba moja uslišana, izbavio si me od propasti, spasio me od vremena zloće.

iz prijeteće smrti (Ps 116,6).

(Ps 116,6)
(6) Gospodin čuva bezazlene: u nevolji bijah, on me izbavi.

Kasne knjige rado se upuštaju u pripovijedanje sličnih povijesti: tri mladića spašena iz ognjene peći (Dn 3,28 = 95)

(Dn 3,28)
(28) Nabukodonozor viknu: "Blagoslovljen bio Bog Šadrakov, Mešakov i Abed Negov, koji je poslao svog anđela i izbavio svoje sluge, one koji se uzdahu u njega te se ne pokoriše kraljevoj naredbi, već radije predadoše svoje tijelo ognju negoli da štuju ili se klanjaju drugome osim svome Bogu!

(Dn 3,95)
Tada povika Nabukodonozor: "Neka je blagoslovljen Sidrahovi i Misahov i Abdenagov Bog! On je poslao svojega anđela i oslobodio svoje sluge, koji se pouzdaše u nj, kraljevu zapovijed prestupiše i svoja tjelesa predadoše, da ne bi poštovali drugoga boga niti mu se poklonili osim svojemu!

(Biblija: Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, Ivan Šarić, 2011. - napomena Milan Kušnjačić)

i Daniel, spašen iz lavske spilje (Dn 6,28);

(Dn 6,28)
(28) On izbavlja i spasava, čini znake i čudesa na nebesima i na zemlji! On je spasio Daniela iz šapa lavljih!"

Bog naime uvijek spašava onoga koji se uzda u njega (Dn 13,60).

(Dn 13,60)
(60) Tada sav zbor stade iza glasa vikati i blagoslivljati Boga koji spasava one što se u nj uzdaju.

On to jamči svakomu od svojih slugu (Ps 91,14 sl),

(Ps 91,14 sl)

(14) Izbavit ću ga jer me ljubi, zakrilit ga jer poznaje ime moje. (15) Zazvat će me, a ja ću ga uslišiti, s njim ću biti u nevolji, spasit ću ga i proslaviti. (16) Nasitit ću ga danima mnogim, pokazat' mu spasenje svoje."

kao što je to obećao svomu narodu (Ps 69,36) i svomu Pomazaniku (Ps 20,7).

(Ps 69,36)
(36) Jer Bog će spasiti Sion - on će sagradit' gradove Judine - tu će oni stanovat', imati baštinu.

(Ps 20,7)
(7) Znam evo: Gospodin će pobjedu dati svom pomazaniku, uslišit ga iz svetih nebesa snagom pobjedne desnice svoje.

A psalmi nabrajaju sve Božje štićenike što ih Bog obično spašava kad ga zazivaju: pravednike (34,16.19),

(Ps 34,16.19)
PE (16) Oči Gospodnje gledaju pravedne, uši mu slušaju vapaje njihove.
KOF (19) Blizu je Gospodin onima koji su skršena srca, a klonule duše spasava.

siromahe (34,7; 109,31),

(Ps 34,7)
ZAJIN (7) Eto, jadnik vapi, a Jahve ga čuje, izbavlja ga iz svih tjeskoba.

(Ps 109,31)
(31) jer stoji s desne siromahu da mu dušu spasi od sudaca.

ponizne (18,28; 76,10; 149,4),

(Ps 18,28)
(28) jer narodu poniženu spasenje donosiš, a ponižavaš oči ohole.

(Ps 76,10)
(10) kad se diže Bog da sudi, da spasi uboge na zemlji.

(Ps 149,4)
(4) Jer Gospodin ljubi narod svoj, spasenjem ovjenčava ponizne!

malene (116,6),
(6) Gospodin čuva bezazlene: u nevolji bijah, on me izbavi.

progonjene (55,17),

(Ps 55,17)
(17) A ja ću Boga prizvati, i Gospodin će me spasiti.

ljude čestita srca (7,11),

(Ps 7,11)

(11) Meni je štit Bog koji spasava čestita srca.

klonule duhom (34,19)

(Ps 34,19)
KOF (19) Blizu je Gospodin onima koji su skršena srca, a klonule duše spasava.

i općenito sve one koji se boje (145,19).

(Ps 145,19)
REŠ (19) On ispunja želje štovatelja svojih, sluša njihove vapaje i spasava ih.

U svemu tome ima dosta oslonca za pouzdanje i poticaja na molitvu.

2. *Zazivi Bogu spasitelju.* - Oni koji se mole zazivaju Boga oslovljujući ga kao Spasitelja (Sir 51,1; "Spasitelj očajnih", Jdt 9,11)

(Sir 51,1)
Slavit ću te, Gospodaru, Kralju, i hvalit ću te, Bože, Spasitelju moj. Zahvaljujem imenu tvojem,

(Jdt 9,11)
(11) Tvoja snaga nije u mnoštvu niti moć tvoja u silnicima, nego si ti Bog poniznih, pomoćnik si malenih, potporanj slabih, utočište napuštenih, spasitelj očajnih.

ili kao 'Bog spasenja' (Ps 51,16; 79,9).

(Ps 51,16)
(16) Oslobodi me od krvi prolivene, Bože, Bože spasitelju moj! Nek' mi jezik kliče pravednosti tvojoj!

(Ps 79,9)
(9) Pomozi nam, Bože, pomoći naša, zbog slave imena svojega, oslobodi nas i otpusti nam grijehe zbog imena svoga!

Njihova se molitva sažima u jednu riječ: "Gospodine, spasenje nam daj" (Ps 118,25),

(Ps 118,25)
(25) O Gospodine, spasenje nam daj! Gospodine, sreću nam daj!

"Spasi me, i bit ću spašen" (Jr 17,14).

(Jr 17,14)
(14) Iscijeli me, Gospodine, i bit ću zdrav, spasi me, i bit ću spašen, jer ti si pjesma moja.

Ono što slijedi općenito podsjeća na neke konkretne okolnosti, slične onima u kojima se svaki čovjek prije ili kasnije nađe: kušnja i tjeskoba (Ps 86,2),

(Ps 86,2)
(2) Čuvaj dušu moju jer sam posvećen tebi; spasi slugu svoga koji se uzda u te! Ti si moj Bog;

teška i smrtna pogibelj (69,2.15),

(Ps 69,2.15)
(2) Spasi me, Bože: vode mi dođoše do grla!
(15) Izvuci me iz blata da ne potonem, od onih koji me mrze izbavi me - iz voda dubokih.

progonstvo od neprijatelja (22,22; 31,12.16; 43,1; 59,2).

(Ps 22,22)
(22) Spasi me iz ralja lavljih i jadnu mi dušu od rogova bivoljih!

(Ps 31,12)
(12) Dušmanima svojim postao sam ruglo, susjedima podsmijeh, a znancima strašilo; koji me vide vani, bježe od mene.
(16) U tvojoj je ruci sudbina moja: istrgni me iz ruke dušmana i onih koji me progone!

(Ps 43,1)
Dosudi mi pravo, Bože, i povedi parbu moju protiv čeljadi bezbožne, izbavi me od čovjeka zlobna i opaka!

(Ps 59,2)
(2) Izbavi me od dušmana, Bože moj, zaštiti me od mojih protivnika!

Ponekad Gospodin sam odgovara na prošnju nekim spasiteljskim proročanstvom (Ps 12,2.6).

(Ps 12,2.6)
(2) U pomoć, Gospodine, jer nestaje pobožnih, vjernosti nema više među ljudima! (
(6) "Zbog nevolje tlačenih i jauka ubogih sada ću ustati - govori Gospodin - spasenje donijet' onom tko ga želi."

Inače, duša Izraelaca ide i dalje od individualnih molbi, ona svojim željama zaziva eshatološki spas što su ga obećali proroci (usp Ps 14,7; 80,3 sl. 8,20): (ne postoji psalam 8,20, možda se misli na Ps 18,20 ili Ps 118,20 - napomena Milan Kušnjačić)

(Ps 14,7)
(7) O neka dođe sa Siona spas Izraelu! Kad Gospodin promijeni udes naroda svoga, klicat će Jakov, radovat se Izrael.

(Ps 80,3 sl)
(3) pred Efrajimom, Benjaminom, Manašeom: probudi silu svoju, priteci nam u pomoć! (4) Bože, obnovi nas, razvedri lice svoje i spasi nas!

(Ps 18,20)
(20) na polje prostrano izvede me, spasi me jer sam mu mio

(Ps 118,20)
(20) "Ovo su vrata Gospodnja, na njih ulaze pravedni!"

"Spasi nas, Gospodine, Bože naš i saberi nas od bezbožnih naroda!" (Ps 106,47).

(Ps 106,47)
(47) Spasi nas, Gospodine, Bože naš, i saberi nas od bezbožnih naroda da slavimo tvoje sveto ime, da se tvojom slavom ponosimo.

Gospodin se i tu odazivlje proročanstvom (Ps 85,5.8.10).

(Ps 85,5.8.10)
(5) Obnovi nas, Bože, Spasitelju naš, i odbaci zlovolju prema nama!
(8) Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje i daj nam svoje spasenje.
(10) Zaista, blizu je njegovo spasenje onima koji ga se boje, i slava će njegova živjeti u zemlji našoj.

Utjecaj poruke utjehe tako je velik da neki psalmi unaprijed pjevaju o očitovanju spasenja što ga je ta poruka navješćivala (Ps 96,2; 98,1 sl),

(Ps 96,2)
(2) Pjevajte Gospodinu, hvalite ime njegovo! Navješćujte iz dana u dan spasenje njegovo,

(Ps 98,1 sl)
Pjevajte Gospodinu pjesmu novu, jer učini djela čudesna. Pobjedu mu pribavi desnica njegova i sveta mišica njegova. (2) Gospodin obznani spasenje svoje, pred poganima pravednost objavi.

dok drugi izražavaju nadu da će okusiti radost toga spasenja (Ps 51,14).

(Ps 51,14)
(14) Vrati mi radost svoga spasenja i učvrsti me duhom spremnim!

U svim tim tekstovima vidimo kako se duša Izraela na pragu Novog zavjeta ustremila prema spasu što ga Krist upravo ima donijeti svijetu.

NOVI ZAVJET

I. OBJAVA SPASENJA

1. ***Isus Krist, spasitelj ljudi.***

a) Isus se objavljuje kao spasitelj ponajprije činima prepunim značenja. On spašava bolesne vraćajući im zdravlje (Mt 9,21//; Mk 3,4; 5,23; 6,56); (trebalo bi pisati Mk 3,4 sl. - napomena Milan Kušnjačić).

(Mt 9,21)
(21) Mislila je: "Dotaknem li se samo njegove haljine, spasit ću se."

(Mk 5,28)
(28) Mislila je: "Dotaknem li se samo njegovih haljina, bit ću spašena."

(Mk 3,4 sl)
(4) A njima će: "Je li subotom dopušteno činiti dobro ili činiti zlo, život spasiti ili pogubiti?" No oni su šutjeli. (5) A on, ražalošćen okorjelošću srca njihova, srdito ih ošinu pogledom pa reče tom

čovjeku: "Ispruži ruku!" On ispruži - i ruka mu zdrava!

(Mk 5,23)
(23) pa ga usrdno moljaše: "Kćerkica mi je na umoru! Dođi, stavi ruke na nju da ozdravi i ostane u životu!"

(Mk 6,56)
(56) I kamo bi god ulazio - u sela, u gradove, u zaseoke - po trgovima bi stavljali bolesnike i molili ga da se dotaknu makar skuta njegove haljine. I koji bi ga se god dotakli, ozdravljali bi.

spašava Petra koji hoda po moru i učenike zahvaćene olujom (Mt 8,25; 14,30).

(Mt 8,25)
(25) Oni pristupiše i probudiše ga govoreći: "Gospodine, spasi, pogibosmo!"

(Mt 14,30)
(30) Ali kad spazi vjetar, poplaši se, počne tonuti te krikne: "Gospodine, spasi me!"

Najvažnije je vjerovati u njega: bolesnike spašava upravo njihova vjera (Lk 8,48; 17,19; 18,42),

(Lk 8,48)
(48) A on joj reče: "Kćeri, vjera te tvoja spasila. Idi u miru!"

(Lk 17,19)
(19) A njemu reče: "Ustani! Idi! Tvoja te vjera spasila!"

(Lk 18,42)
(42) Isus će mu: "Progledaj! Vjera te tvoja spasila."

i učenici doživljavaju prijekor zato što su posumnjali (Mt 8,26; 14,31).

(Mt 8,26)
(26) Kaže im: "Što ste plašljivi, malovjerni?" Tada ustade i zaprijeti vjetrovima i moru te nasta velika utiha.

(Mt 14,31)
(31) Isus odmah pruži ruku, dohvati ga i kaže mu: "Malovjerni, zašto si posumnjao?"

Te činjenice već pokazuju kakva je ekonomija spasenja. Međutim, treba gledati dalje od tjelesnog spasa. Isus donosi ljudima mnogo važniji spas: grešnica je spašena zato što joj otpušta grijehe (Lk 7,48 sl),

(Lk 7,48 sl)
(48) A ženi reče: "Oprošteni su ti grijesi." (49) Sustolnici počeli nato među sobom govoriti: "Tko je ovaj da i grijehe opršta?" (50) A on reče ženi: "Vjera te tvoja spasila! Idi u miru!"

a u kuću raskajanog Zakeja ulazi spas (Lk 19,9).

(Lk 19,9)

(9) Reče mu na to Isus: "Danas je došlo spasenje ovoj kući jer i on je sin Abrahamov!

Da bismo se spasili, moramo dakle s vjerom prigrliti evanđelje o Kraljevstvu (usp Lk 8,12).

(Lk 8,12)
(12) Oni uz put slušatelji su. Zatim dolazi đavao i odnosi Riječ iz srca njihova da ne bi povjerovali i spasili se.

Što se tiče Isusa, spasenje jest svrha njegova života: on je došao na zemlju da spasi što je bilo izgubljeno (Lk 9,56; 19,10), (Lk 9,56 nije točan navod -napomena Milan Kušnjačić).
(Lk 9,56)
(56) I odoše u drugo selo.

(Lk 19,10)
(10) Ta Sin Čovječji dođe *potražiti* i spasiti *izgubljeno!"*

da spasi svijet, a ne da ga osudi (Iv 3,17; 12,47)

(Iv 3,17)
(17) Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu.

(Iv 12,47)
(47) I sluša li tko moje riječi, a ne čuva ih, ja ga ne sudim. Ja nisam došao suditi svijetu, nego svijet spasiti.

Kad govori, govori zato da spasi ljude (Iv 5,34).

(Iv 5,34)
(34) Ja ne primam svjedočanstva od čovjeka, već govorim to da se vi spasite.

On je Vrata: tko kroza nj uđe, bit će spašen (Iv 10,9).

(Iv 10,9)
(9) Ja sam vrata. Kroza me tko uđe, spasit će se: i ulazit će i izlaziti i pašu nalaziti.

***b*) Iz tih riječi vidi se da je spas ljudi sržni problem; grijeh ih dovodi u pogibao da propadnu. Sotona je tu, spreman sve pokušati da ih upropasti i spriječi da se spase (Lk 8,12).**

(Lk 8,12)
(12) Oni uz put slušatelji su. Zatim dolazi đavao i odnosi Riječ iz srca njihova da ne bi povjerovali i spasili se.

To su izgubljene ovce (Lk 15,4.7);

(Lk 15,4.7)
(4) "Tko to od vas, ako ima sto ovaca pa izgubi jednu od njih, ne ostavi onih devedeset i devet u pustinji te pođe za izgubljenom dok je ne nađe?
(7) Kažem vam, tako će na nebu biti veća radost zbog jednog obraćena grešnika nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja."

ali Isus je upravo zbog njih poslan (Mt 15,24):

(Mt 15,24)
(24) On odgovori: "Poslan sam samo k izgubljenim ovcama doma Izraelova."

one neće više propasti ako uđu u njegovo stado (Iv 10,28; usp. 6,39; 17,12; 18,9).

(Iv 10,28)
(28) Ja im dajem život vječni te neće propasti nikada i nitko ih neće ugrabiti iz moje ruke.

(Iv 6,39)
(39) A ovo je volja onoga koji me posla: da nikoga od onih koje mi je dao ne izgubim, nego da ih uskrisim u posljednji dan.

(Iv 17,12)
(12) Dok sam ja bio s njima, ja sam ih čuvao u tvom imenu, njih koje si mi dao; i štitio ih, te nijedan od njih ne propade osim sina propasti, da se Pismo ispuni.

(Iv 18,9)
(9) da se ispuni riječ koju reče: "Ne izgubih ni jednoga od onih koje si mi dao."

Međutim, spas što ga on nudi ima i svoju suprotnost: onome koji ne uhvati zgodu što mu se pruža za spas, tomu prijeti skora i nepopravljiva propast. Treba na vrijeme činiti pokoru, ako se želi izbjeći propasti (Lk 13,3.5).

(Lk 13,3.5)
(3) Nipošto, kažem vam, nego ako se ne obratite, svi ćete slično propasti!
(5) Nipošto, kažem vam, nego ako se ne obratite, svi ćete tako propasti."

Valja ući na uska vrata, ako se želi pripadati broju spašenih (Lk 13,23 sl).

(Lk 13,23 sl)
(23) Reče mu tada netko: "Gospodine, je li malo onih koji se spasavaju?" A on im reče: (24) "Borite se da uđete na uska vrata jer mnogi će, velim vam, tražiti da uđu, ali neće moći."

Treba ustrajati na tom putu dokraja (Mt 24,13).

(Mt 24,13)
(13) Ali tko ustraje do svršetka, bit će spašen."

Obveza je odricanja takva da se učenici pitaju: "Tko se onda može spasiti?" Doista bi to bilo ljudima nemoguće, za to je potreban čin Božje svemoći (moć; Mt 19,25//). (trebalo bi pisati Mt 19,25 sl. -napomena Milan Kušnjačić).

(Mt 19,25 sl)
(25) Čuvši to, učenici se silno snebivahu govoreći: "Tko se onda može spasiti?" (26) A Isus upre u njih pogled pa im reče: "Ljudima je to nemoguće, ali *Bogu je sve moguće."*

Najzad, spas što ga Isus nudi pojavljuje se kao paradoks: tko se hoće spasiti, propast će; tko pristaje da propadne, spasit će se za vječni život (Mt 10,39; Lk 9,24; Iv 12,25).

(Mt 10,39)
(39) Tko nađe život svoj, izgubit će ga, a tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga."

(Lk 9,24)
(24) Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti.

(Iv 12,25)
(25) Tko ljubi svoj život, izgubit će ga. A tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvat će ga za život vječni.

Takav je zakon, Isus mu se i sam podlaže: oni koji je spasio druge, neće spasiti sama sebe u času križa (Mk 15,30 sl).

(Mk 15,30 sl)
(30) spasi sam sebe, siđi s križa!" (31) Slično i glavari svećenički s pismoznancima rugajući se govorahu jedni drugima: "Druge je spasio, sebe ne može spasiti!

Otac bi ga, dakako, mogao spasiti od smrti (Heb 5,7);

(Heb 5,7)
(7) On je u dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bi uslišan zbog svoje predanosti:

ali on je upravo radi tog časa došao na zemlju (Iv 12,27). Tko potraži spas u vjeri u Njega, morat će Ga dakle slijediti sve dotle.

(Iv 12,27)
(27)"Duša mi je sada *potresena* i što da kažem? Oče, izbavi me iz ovoga časa? No, zato dođoh u ovaj čas!

2. Evanđelje o spasu

***a)* Poslije uskrsnuća i Duhova poruka apostolske zajednice bavi se spasenjem što se ostvarilo u skladu s Pismima. Po svom uskrsnuću Isus je Bogom postavljen za "vođu i Spasitelja" (Dj 5,31; usp. 13,23).**

(Dj 5,31)
(31) Njega Bog desnicom svojom uzvisi za Začetnika i Spasitelja da obraćenjem podari Izraela i oproštenjem grijeha.

(Dj 13,23)
(23) Iz njegova potomstva izvede Bog po svom obećanju Izraelu Spasitelja, Isusa.

Tu poruku potvrđuju čudesa što ih apostoli čine: ako se bolesnici spašavaju snagom Isusova Imena, to je zato što ne postoji nikoje drugo Ime u kojem bismo se imali spasiti (Dj 4,9-12; usp. 14,3).

(Dj 4,9-12)
(9) Zar mi danas odgovaramo zbog dobra djela učinjena bolesnu čovjeku? Po kome je ovaj spašen?

(10) Neka bude znano svima vama i svemu narodu Izraelovu: po imenu Isusa Krista Nazarećanina, kojega ste vi raspeli, a kojega Bog uskrisi od mrtvih! Po njemu ovaj stoji pred vama zdrav! (11) On je onaj *kamen koji* vi *graditelji odbaciste,* ali koji *postade kamen zaglavni.* (12) I nema ni u kome drugom spasenja. Nema uistinu pod nebom drugoga imena dana ljudima po kojemu se možemo spasiti."

(Dj 14,3)
(3) Oni se ipak zadržaše duže vremena, smjeli u Gospodinu koji je svjedočio za Riječ milosti svoje, davao da se po njihovim rukama događaju znamenja i čudesa.

Stoga se evanđelje i definira kao "Riječ o spasenju" (Dj 13,26; usp 11,14),

(Dj 13,26)
(26) "Braćo, sinovi roda Abrahamova, vi i oni koji se među vama Boga boje, nama je upravljena ova Riječ spasenja.

(Dj 11,14)
(14) on će ti navijestiti riječi po kojima ćeš se spasiti ti i sav dom tvoj.'"

upućena prvo Židovima (Dj 13,26),

(Dj 13,26)
(26) "Braćo, sinovi roda Abrahamova, vi i oni koji se među vama Boga boje, nama je upravljena ova Riječ spasenja.

a potom drugim narodima (Dj 13,47; 28,28).

(Dj 13,47)
(47) Jer ovako nam je zapovjedio Gospodin: *Postavih te za svjetlost poganima, da budeš na spasenje do nakraj zemlje.*

(Dj 28,28)
(28) Neka vam je dakle svima znano: poganima je poslano ovo spasenje Božje; oni će poslušati!"

Zauzvrat ljudi su pozvani da uzvjeruju "kako bi se spasili od ovoga pokvarenog naraštaja" (Dj 2,40).

(Dj 2,40)
(40) I mnogim je drugim riječima još svjedočio i hrabrio ih: "Spasite se od naraštaja ovog opakog!"

Uvjet spasenja jest vjera u Gospodina Isusa (Dj 16,30 sl: usp. Mk 16,16),

(Dj 16,30 sl)
(30) izvede ih i upita: "Gospodo, što mi je činiti da se spasim?" (31) Oni će mu: "Vjeruj u Gospodina Isusa i spasit ćeš se - ti i dom tvoj!"

(Mk 16,16)
(16) Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se, a tko ne uzvjeruje, osudit će se.

zazivanje njegova Imena (Dj 2,21; usp. Jl 3,5).

(Dj 2,21)
(21)I tko god prizove ime Gospodnje bit će spašen."

(Jl 3,5)
(5) Svi što prizivaju ime Gospodnje spašeni će biti, jer će na brdu Sionu i u Jeruzalemu biti spasenje, kao što Gospodin reče, a među preživjelima oni koje Gospodin pozove.

Židovi i pogani u tom su pogledu u posve istom položaju. Oni ne spašavaju sami sebe: spašava ih milost Gospodina Isusa (Dj 15,11).

(Dj 15,11)
(11) Vjerujemo, naprotiv: po milosti smo Gospodina Isusa spašeni, baš kao i oni."

Apostoli dakle donose ljudima jedini "put spasenja" (Dj 16,17).

(Dj 16,17)
(17) Pošla je za Pavlom i za nama te vikala: "Ovi su ljudi sluge Boga Svevišnjega; navješćuju vam put spasenja."

Obraćenici su toliko toga svjesni da sami sebe smatraju ostatkom koji se ima spasiti (Dj 2,47).

(Dj 2,47)
(47) hvaleći Boga i uživajući naklonost svega naroda. Gospodin je pak danomice zajednici pridruživao spasenike.

b) Tom važnošću teme o spasenju u prvotnom propovijedanju razjašnjava se to što su evanđelisti Matej i Luka željeli naglasiti već od Isusova djetinjstva njegovu ulogu Spasitelja. Matej tu ulogu dovodi u vezu s njegovim imenom [Isus], koje znači 'Gospodin spašava' (Mt 1,21).

(Mt 1,21)
(21) Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih."

Luka mu pridaje naslov Spasitelja (Lk 2,11).

(Lk 2,11)
(11) Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist, Gospodin.

Kod Luke Zaharija pozdravlja skori osvit spasa što su ga obećavali proroci (1,69.71.77

(Lk 1,69.71.77)
(69) Podiže nam *snagu spasenja* u *domu Davida,* sluge svojega,
(71) spasiti nas *od neprijatelja* naših i *od ruke sviju koji nas mrze;*
(77) da pružiš spoznaju spasenja narodu njegovu po otpuštenju grijeha njihovih,

a Šimun pozdravlja pojavljenje spasa na zemlji iz jedne perspektive posvemašnjeg univerzalizma (2,30). (trebalo bi pisati 2,30 sl. -napomena Milan Kušnjačić).

(Lk 2,30 sl)

(30) *Ta vidješe oči moje spasenje tvoje,* (31) koje si pripravio *pred licem svih naroda:*

Najzad, propovijedanje Ivana Krstitelja, držeći se Pisama, pripravlja putove Gospodinove, kako bi "svaki čovjek vidio spasenje Božje" (3,2-6; usp. Iz 40,3 sl; 52,10).

(Lk 3,2-6)
(2) za velikog svećenika Ane i Kajfe, dođe riječ Božja Ivanu, sinu Zaharijinu, u pustinji. (3) On obiđe svu okolicu jordansku propovijedajući obraćeničko krštenje na otpuštenje grijeha (4) kao što je pisano u Knjizi besjeda Izaije proroka: *Glas viče u pustinji: Pripravite put Gospodinu, poravnite mu staze! (5)Svaka dolina neka se ispuni, svaka gora i brežuljak neka se slegne! Što je krivudavo, neka se izravna, a hrapavi putovi neka se izglade! (6)I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje.*

(Iz 40,3 sl)
(3) Glas viče: "Pripravite Gospodinu put kroz pustinju. Poravnajte u stepi stazu Bogu našemu. (4) Nek' se povisi svaka dolina, nek' se spusti svaka gora i brežuljak. Što je neravno, nek' se poravna, strmine nek' postanu ravni. (5) Otkrit će se tada Slava Gospodnja i svako će je tijelo vidjeti, jer Gospodnja su usta govorila."

(Iz 52,10)
(10) Ogolio je Gospodin svetu svoju mišicu pred očima svih naroda, da svi krajevi zemaljski vide spasenje Boga našega.

Uspomene što su se sačuvale u nastavlu Evanđelja konkretno predočuju to očitovanje spasa koje će doseći vrhunac u križu i uskrsnuću.

II. KRŠĆANSKA TEOLOGIJA SPASENJA

Mada se apostolski spisi u opisu otkupiteljskog Isusova djela služe raznolikim rječnikom, može se pokušati sinteza kršćanske nauke oko ideje spasenja.

1. *Smisao Kristova života.* - "Bog hoće da se svi ljudi spase" (1 Tim 2,4; usp. 4,10).

(1 Tim 2,4)
(4) koji hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine.

(1 Tim 4,10)
(10) Ta za to se trudimo i borimo jer se pouzdajemo u Boga živoga koji je Spasitelj svih ljudi, ponajpače vjernika.

Upravo zato izašilje svoga Sina kao Spasitelja svijeta (1 Iv 4,14).

(1 Iv 4,14)
(14) I mi smo vidjeli i svjedočimo da je Otac poslao Sina kao Spasitelja svijeta

Kad se ovdje na zemlji pojavio "Bog naš Spasitelj" (Tit 2,13),

(Tit 2,13)
(13) iščekujući blaženu nadu i pojavak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista.

on koji je došao da spasi grešnike (1 Tim 1,15),

(1 Tim 1,15)
(15) Vjerodostojna je riječ i vrijedna da se posve prihvati: Isus Krist dođe na svijet spasiti grešnike, od kojih sam prvi ja.

onda su se očitovale milost i ljubav Boga našega Spasitelja (Tit 2,11; 3,4);

(Tit 2,11)
(11) Pojavila se doista milost Božja, spasiteljica svih ljudi;

(Tit 3,4)
(4) Ali kad se pojavila dobrostivost i čovjekoljublje Spasitelja našega, Boga,

jer Krist je svojom smrću i uskrsnućem postao za nas "uzrokom vječnoga spasenja" (Heb 5,9),

(Heb 5,9)
(9) i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja -

spasiteljem Tijela koje je Crkva (Ef 5,23).

(Ef 5,23)
(23) Jer muž je glava žene kao i Krist Glava Crkve - On, Spasitelj Tijela.

Tako naslov Spasitelja jednako priliči i Ocu (1 Tim 1,1; 2,3; 4,10; Tit 1,3; 2,10)

(1 Tim 1,1)
Pavao, apostol Krista Isusa po nalogu Boga, Spasitelja našega, i Krista Isusa, nade naše,

(1 Tim 2,3)
(3) To je dobro i ugodno pred Spasiteljem našim Bogom,

(1 Tim 4,10)
(10) Ta za to se trudimo i borimo jer se pouzdajemo u Boga živoga koji je Spasitelj svih ljudi, ponajpače vjernika.

(Tit 1,3)
(3) a u svoje doba očitova riječ svoju u propovijedanju koje je meni povjereno po odredbi Spasitelja našega, Boga:

(Tit 2,10)
(10) ne pronevjeruju, nego neka im iskazuju svaku dobru vjernost da u svemu budu ures nauku Spasitelja našega, Boga.

i Isusu (Tit 1,4; 2,13; 3,6; 2 Pt 1,11; 2,20; 3,2.18).

(Tit1,4)
(4) Titu, pravomu sinu po zajedničkoj vjeri, milost i mir od Boga i Krista Isusa, Spasitelja našega!

(Tit 2,13)
(13) iščekujući blaženu nadu i pojavak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista.

(Tit 3,6)
(6) koga bogato izli na nas po Isusu Kristu, Spasitelju našemu,

(2 Pt 1,11)
(11) Tako će vam se bogato osigurati ulazak u vječno kraljevstvo Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista.

(2 Pt 2,20)
(20) Doista, pošto su po spoznaji Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista odbjegli od prljavština svijeta, ako se opet u njih upleću i daju se svladati, ovo im je potonje gore od onoga prvoga.

(2 Pt 3,2.18)
(2) da se sjetite riječi što ih prorekoše sveti proroci i zapovijedi apostola vaših, zapovijedi Gospodinove i Spasiteljeve.
(18) A rastite u milosti i spoznanju Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista! Njemu slava i sada i do u dan vječnosti! Amen!

Upravo je zato evanđelje, koje izvješćuje o svim tim događajima, "sila Božja za spasenje svakomu vjerniku" (Rim 1,16).

(Rim 1,16)
(16) Ne stidim se, uistinu, evanđelja: ono je snaga Božja na spasenje svakomu tko vjeruje - Židovu najprije, pa Grku.

Kad ga apostol navješćuje, on ima za cilj samo spas ljudi (1 Kor 9,22; 10,33; 1 Tim 1,15),

(1 Kor 9,22)
(22) bijah nejakima nejak da nejake steknem. Svima bijah sve da pošto-poto neke spasim.

(1 Kor 10,33)
(33) kao što i ja svima u svemu ugađam ne tražeći svoju korist, nego što koristi mnogima na spasenje.

(1 Tim 1,15)
(15) Vjerodostojna je riječ i vrijedna da se posve prihvati: Isus Krist dođe na svijet spasiti grešnike, od kojih sam prvi ja.

bilo da je riječ o poganima (Rim 11,11)

(Rim 11,11)
(11) Pitam dakle: jesu li posrnuli da propadnu? Nipošto! Naprotiv: po njihovu posrtaju spasenje poganima da se tako oni, Židovi, izazovu na ljubomor.

ili o Židovima, od kojih se bar jedan ostatak spasio (Rim 9,27; 11,14),

(Rim 9,27)
(27) Izaija pak proglasuje o Izraelu: *Zaista, sinova će Izraelovih brojem biti kao pijeska morskog -*

Ostatak će se spasiti;

(Rim 11,14)
(14) ne bih li na ljubomor izazvao njih, tijelo svoje, i spasio neke od njih.

u očekivanju da se najzad spasi sav Izrael (Rim 11,26).

(Rim 11,26)
(26) I tako će se cio Izrael spasiti, kako je pisano: *Doći će sa Siona Otkupitelj, odvratit će bezbožnost od Jakova.*

2. ***Smisao kršćanskog života.*** **- Nakon što je apostolska riječ ljudima predložila evanđelje, oni moraju birati, a to odlučuje njihovom sudbinom: spasom ili propašću (2 Sol 2,10; 2 Kor 2,15), životom ili smrću.**

(2 Sol 2,10)
(10) i sa svim nepravednim zavaravanjem onih koji propadaju poradi toga što ne prihvatiše ljubavi prema istini da bi se spasili.

(2 Kor 2,15)
(15) Da, Kristov smo miomiris Bogu i među onima koji se spasavaju i među onima koji propadaju:

Oni koji vjeruju i ispovijedaju svoju vjeru, bivaju spašeni (Rim 10,9 sl. 13),

(Rim 10,9 sl.13)
(9) Jer ako ustima ispovijedaš da je Isus Gospodin, i srcem vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen. (10) Doista, srcem vjerovati opravdava, a ustima ispovijedati spasava. (11) Jer veli Pismo: *Tko god u nj vjeruje, neće se postidjeti.* (12) Nema uistinu razlike između Židova i Grka jer jedan je Gospodin sviju, bogat prema svima koji ga prizivlju. (13) Jer: *Tko god prizove ime Gospodnje, bit će spašen.*

jer je njihova vjera inače bila zapečaćena primitkom krsta [krštenje] koji predstavlja istinsko iskustvo spasenja (1 Pt 3,21).

(1 Pt 3,21)
(21) Njezin protulik, krštenje - ne odlaganje tjelesne nečistoće, nego molitva za dobru savjest upravljena Bogu - i vas sada spasava po uskrsnuću Isusa Krista

Bog ih spašava iz čista milosrđa, ne gledajući na njihova djela (2 Tim 1,9; Tit 3,5),

(2 Tim 1,9)
(9) koji nas je spasio i pozvao pozivom svetim - ne po našim djelima, nego po svojem naumu i milosti koja nam je dana u Kristu Isusu prije vremena vjekovječnih,

(Tit 3,5)
(5) on nas spasi ne po djelima što ih u pravednosti mi učinismo, nego po svojem milosrđu: kupelji novoga rođenja i obnavljanja po Duhu Svetom

iz milosti (Ef 2,5.8),

(Ef 2,5.8)
(5) nas koji bijasmo mrtvi zbog prijestupa, oživi zajedno s Kristom - milošću ste spašeni! -
(8) Ta milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar!

dajući im Duha Svetoga (2 Sol 2,13; Ef 1,13; Tit 3,5 sl).

(2 Sol 2,13)
(13) Mi pak moramo uvijek zahvaljivati Bogu za vas, braćo od Gospodina ljubljena, što vas je od početka odabrao za spasenje, posvećenjem u Duhu i vjerom u istinu.

(Ef 1,13)
(13) U njemu ste i vi, pošto ste čuli Riječ istine - evanđelje spasenja svoga - u njemu ste, prigrlivši vjeru, opečaćeni Duhom obećanim, Svetim,

(Tit 3,5 sl)
(5) on nas spasi ne po djelima što ih u pravednosti mi učinismo, nego po svojem milosrđu: kupelji novoga rođenja i obnavljanja po Duhu Svetom (6) koga bogato izli na nas po Isusu Kristu, Spasitelju našemu, (7) da opravdani njegovom milošću budemo, po nadi, baštinici života vječnoga.

Od tog časa kršćanin mora vjerno čuvati Riječ koja može spasiti njegovu dušu (Jak 1,21);

(Jak 1,21)
(21) Zato odložite svaku prljavštinu i preostalu zloću i sa svom krotkošću primite usađenu riječ koja ima moć spasiti duše vaše.

mora hraniti svoju vjeru spoznajom Pisama (2 Tim 3,15)

(2 Tim 3,15)
(15) i da od malena poznaješ Sveta pisma koja su vrsna učiniti te mudrim tebi na spasenje po vjeri, vjeri u Kristu Isusu.

i činiti da ona donosi plod dobrih djela (Jak 2,14);

(Jak 2,14)
(14) Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti?

mora se sa strahom i drhtanjem truditi da "postigne svoje spasenje" (Fil 2,12).

(Fil 2,12)
(12) Tako, ljubljeni moji, poslušni kako uvijek bijaste, ne samo kao ono za moje nazočnosti nego mnogo više sada, za moje nenazočnosti, sa strahom i trepetom radite oko svoga spasenja!

To zahtijeva stalno vršenje spasonosnih kreposti (1 Sol 5,8),

(1 Sol 5,8)
(8) A mi koji smo od dana, budimo trijezni, *obucimo oklop* vjere i ljubavi i stavimo *kacigu,* nadu *spasenja!*

po kojima će on uzrasti [rasti] za spasenje (1 Pt 2,2).

(1 Pt 2,2)
(2) Kao novorođenčad žudite za duhovnim, nepatvorenim mlijekom da po njemu uzrastete za spasenje,

Nedopustiv je svaki nemar; spas se nudi u svakom trenutku života (Heb 2,3);

(Heb 2,3)
(3) kako li ćemo mi umaći ako zanemarimo toliko spasenje? Spasenje koje je počeo propovijedati Gospodin, koje su nam potvrdili slušatelji,

"sad je pravo vrijeme, sad je Dan spasenja" (2 Kor 6,2).

(2 Kor 6,2)
(2) Jer on veli: *U vrijeme milosti usliših te i u dan spasa pomogoh ti.* Evo sad je vrijeme milosno, evo sad je vrijeme spasa.

3. *Očekivanje konačnog spasenja.* - Prema tomu ako smo tako baštinici spasenja (Heb 1,14)

(Heb 1,14)
(14) Svi ti zar nisu služnički duhovi što se šalju služiti za one koji imaju baštiniti spasenje?

i potpuno opravdani (Rim 5,1),

(Rim 5,1)
Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu.

mi smo ipak još zasad spašeni samo u nadi (Rim 8,24).

(Rim 8,24)
(24) Ta u nadi smo spašeni! Nada pak koja se vidi nije nada. Jer što tko gleda, kako da se tomu i nada?

Bog nas je odredio za spasenje (1 Sol 5,9),

(1 Sol 5,9)
(9) Ta Bog nas nije odredio za gnjev, nego da imamo spasenje po Gospodinu našem Isusu Kristu,

ali posrijedi je baština koja će se objaviti tek na svršetku vremena (1 Pt 1,5).

(1 Pt 1,5)
(5) vas koje snaga Božja po vjeri čuva za spasenje, spremno da se objavi u posljednje vrijeme.

Nadaje nam se napor kršćanskog života, jer nam svaki dan koji prođe približava taj svršetak (Rim 13,11).

(Rim 13,11)
(11) To tim više što shvaćate ovaj čas: vrijeme je već da se oda sna prenemo jer nam je sada spasenje bliže nego kad povjerovasmo.

Prema tome, Spas u strogom smislu riječi valja promatrati u eshatološkoj perspektivi Dana

Gospodnjega (1 Kor 3,13 sl; 5,5).

(1 Kor 3,13 sl)
(13) svačije će djelo izići na svjetlo. Onaj će Dan pokazati jer će se u ognju očitovati. I kakvo je čije djelo, oganj će iskušati. (14) Ostane li djelo, primit će plaću onaj tko ga je nazidao. (15) Izgori li čije djelo, taj će štetovati; ipak, on će se sam spasiti, ali kao kroz oganj.

(1 Kor 5,5)
(5) neka se takav preda Sotoni na propast tijela da bi se spasio duh u Dan Gospodina Isusa.

Mi, koji smo već pomireni s Bogom smrću njegova Sina i opravdani njegovom krvlju, tada ćemo se po njemu spasiti od Srdžbe (Rim 5,9 sl).

(Rim 5,9 sl)
(9) Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njemu od srdžbe? (10) Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim.

Pojavit će se Krist da nam dadne Spas (Heb 9,28).

(Heb 9,28)
(28) tako i Krist: jednom se prinese da grijehe mnogih ponese, a drugi će se put - bez obzira na grijeh - ukazati onima koji ga iščekuju sebi na spasenje.

Stoga očekujemo to završno očitovanje Spasitelja koji će dovršiti svoje djelo preobražajem našega tijela (Fil 3,20 sl);

(Fil 3,20 sl)
(20) Naša je pak domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja, Gospodina našega Isusa Krista: (21) snagom kojom ima moć sve sebi podložiti on će preobraziti ovo naše bijedno tijelo i suobličiti ga tijelu svomu slavnomu.

upravo stoga je naš spas predmet nade (Rim 8,23 sl).

(Rim 8,23 sl)
(23) Ali ne samo ono! I mi koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdišemo iščekujući posinstvo, otkupljenje svoga tijela. (24) Ta u nadi smo spašeni! Nada pak koja se vidi nije nada. Jer što tko gleda, kako da se tomu i nada? (25) Nadamo li se pak onomu čega ne gledamo, postojano to iščekujemo.

Tada ćemo biti spašeni od bolesti, patnje, smrti; zauvijek će biti dokinuta sva ona zla od kojih su psalmisti molili da budu izbavljeni i koja je Isus, za svog života, pobjeđivao čudom. Dovršenje takva djela bit će u najvišem smislu pobjeda Boga i Krista. Upravo u tom smislu liturgijski uzvici Otkrivenja svjedoče: "Spasenje je djelo našega Boga, koji sjedi na prijestolju, i Janjeta" (Otk 7,10; 12,10; 19,1)

(Otk 7,10)
(10) Viču iz glasa: "Spasenje Bogu našemu koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu!"

(Otk 12,10)

10) I začujem glas na nebu silan: "Sada nasta spasenje i snaga i kraljevstvo Boga našega i vlast Pomazanika njegova! Jer zbačen je tužitelj braće naše koji ih je dan i noć optuživao pred Bogom našim.

(Otk 19,1)
Nakon toga začujem kao jak glas silnoga mnoštva na nebu: "Aleluja! Spasenje i slava i moć Bogu našemu!

- sastavio Milan Kušnjačić, 5. studenoga 2023.